

je brlela še pred kakimi tridesetimi ali pet in tridesetimi leti v stanici vaših praroditeljev majhna, z repičnim oljem ali pa s svinjsko mastjo napolnjena svetilka. Tudi lojenih sveč in pa borovih tresak se je v prejšnjih časih mnogo več porabilo nego-li dandanes. Petroleja seveda takrat pri nas nikdo še poznal ni.

Da se petróllej tudi imenuje kameno olje, je znano, bolj običajno je vendar oznamenilo petróllej, kar pomeni isto kakor kameno olje. Beseda »petra« znači namreč pečino ali skalo, »oleum« pa olje; torej iz pečine izvirajoče olje ali kameno olje. To ime je za petróllej tudi kaj primerno, zakaj ta tekočina izvira iz pečin kakor voda. Kedar priteče iz zemlje, je petróllej malokdaj čist, češče je vsled raznih primesij rumen ali rumenkastorjav. To je surovi petróllej, ki je zelo močnega, neprijetnega duha.

Kameno olje se dobi v naravi v raznih podobah in se tudi vsled tega različno imenuje. Kakor voda čisto in redko se imenjuje nafta (izgovori: nafta), kar prihaja od orijentalške ali jutrove besede »nafta« = izvirati, iztekati se. Pravi petróllej, s katerim svetimo, je rumenkastorjavo in gosto kameno olje. Temnorjavej in žilavej snovi se pravi tēr ali katran. Dobode pa se tudi kameno olje v podobi trdega telesa, to je zemeljska smola ali klej (astalt). Klej so rabili pri zidanju vodnih stavb že v starodavnih časih, in še dandanes se rabi v te namene.

Očiščen petróllej je rumenkastobebe barve ter gori tudi brez stenja s svetlim sajevim plamenom, razširjaje poseben, neprijeten duh.

Surov ali neočiščen petróllej ni za rabo, ker že pri navadni toplini hitro izhlapi. Ti hlapi so zelo nevarni, hitro se vžgó in dokaj nesreč se je že vsled tega zgodilo. Tu naj omenim samo jedno tako nezgodo.

Največ petrólleja se dobiva že nekaj let sem blizu Oil-Springa v Severni Ameriki. Takoj iz začetka, ko so ondi razkrili petróllejeve vire, hotel si je neki delavec, ki še petróllejevih svojstev ni dobro poznal, prižgati z žveplenko smodko. A komaj se dotakne svetli šibični plamen petróllejevega plina, izpremeni se ves plin v ognjeno morje, v katerem je našlo 22 delavcev strašno smrt. Iz studenca samega pa je tekla goreča reka tako dolgo, dokler je bilo še kaj petrólleja v studencu. O takih in sličnih nesrečah je bilo sprva večkrat čitati in slišati. Ni torej čudo, da se je preprosto ljudstvo te prekornostne svečave v začetku tako balo, da ni hotelo nič vedeti o njej. Saj je vendar glas, kako nevaren je petróllej, prodrl celó iz daljne Amerike sem k nam.

Stareji ljudje pripovedujejo, da se je pred kakimi pet in tridesetimi leti petrólleja vse tako balo, da se je moral pri županu opravičiti oni, ki se je bil drznil kupiti petróllejevo lampo ter svetiti s tem novim, smrdljivim oljem. Včasih pa je moral tudi tak »predržež« petróllejsko svečavo opustiti ter lampo razbiti, ker mu boječi sosedji niso dali miru, češ: lampa mu bode razletela in strašen požar lahko spravi tudi nas v grozno nesrečo.

No, polagoma je ljudstvo vendarle začelo spoznavati velike prednosti, katere ima petróllej v primeri z drugo svečavo. Sicer pa je petróllej, s katerim svetimo v svetilkah destilovan ali očiščen in zato ni tako nevaren.

Petróllej se dobi, ako se izkopljejo v kraju, ki je s to oljnato tekočino napojen, velike, našim vodnjakom podobne jame. Iz teh jam petróllej ali sam curlja ali ga pa morajo črpati (pumpati), kakor pri nas vodo iz studencev.

Omenil sem že zgoraj, da je Severna Amerika petrólleja najbogatejša zemljina. Tu naletiš na vire, ki dadó na dan 30—80.000 litrov kamenega olja. Tudi

naši domovini ne manjka te prekornostne prirodne pridobiva se v Galiciji, na Slovenskem pa pri Rablji na Koroškem.

Na vsej zemlji se dobi na leto nad 100 milijonov hektolitrov petrólleja. Gotovo poprašas: Od kod je prišlo v zemljo toliko te gorljive tekočine? Misli se sploh, da je petróllej nastal vsled počasne razkrojitve rastlinskih snovij, ki so že več tisoč let trohnele v zemlji. Olnate dele je vročina izgnala ter je združila potem v plasti pečin ali kamenja. —

V kupčiji se razpošilja petróllej v majhnih sodčkih, ki so od zunaj navadno modre barve, znotraj pa so z vročo galunovo raztopino dobro zaliti, da petróllej ne more premakati.

Kameno olje je bilo kot zdravilo že v starem veku znano, a od leta 1859, ko je Drake blizu kraja »Titusville« v Severni Ameriki odkril zelo bogat petróllejev vir, postala je ta prekornostna prirodna predmet svetovne kupčije.

Mislím da ne bode odveč, ako podam h koncu še nekoliko migljajev, kako ravnati s petróllejskimi lampami, da se ognemo raznim nesrečam. Čeprav — kakor je bilo že omenjeno — očiščen petróllej ni tako nevaren kakor surov, vendar se je po neprevidnem ravnanju s to tekočino pripetila že marsikatera velika nezgoda. Pomni torej: Ako ti je treba gorečo lampo prenesti, stóri to, kolikor mogoče počasi in mirno; naglost v tem oziru je že marsikoga izučila. Stenj prehitro odsukati ni varno, istotako je nevarno pihati pri gašenju zgoraj v cilinder: svetilnica ti lahko razleti. Najprevidnejše se petróllejska luč ngasne, ako se stenj nekoliko odsuče ter potem spodaj med špranje v tako imenovane sapnike pihne.

Pomniti je še, da lampe ne smejo biti nikdar do vrha napolnjene in pa da je treba taiste večkrat snažiti, da se sapniki ne zamašijo.

Anton Kosi.

Smešnica. Neki meščan s Štajarskega je bil na Dunaju. O poldne si gre želodec tolažit v imenitno gostilno. Naroči si jedil in med tem ogleduje sila majhne žemlje. Ko mu natakár prinese juhe, ga vpraša: »Vi, kako je to mogoče, da so pri nas žemlje skorej dvakrat večje od tukajšnjih?« Natakár modro odgovori: »Gotovo peki več testá vzamejo!«

Razne stvari.

(Češčenje presv. Rešnjega Telesa.) Dne 6. t. m. na god sv. Kolete, prve frančiškanke, so naš mil. knezoškof v kapelici tukajšnjih čč. frančiškank ob 8. uri imeli sv. mašo in ganljivo pridigo, po kateri so slovesno izpostavili v monštranci presv. Rešnje Telo, da ga bodo častile noč in dan častite sestre frančiškanke in druge pobožne duše. Naj bi se spolnile besede našega mil. nadpastirja: »Zakramentalni Jezus naj s tega svojega prestola obilno blagoslavlja mesto Maribor in vso škofijo!«

(Vabilo k občnemu zboru družbe duhovnikov.) Z letom 1893 je zopet dotekla triletna poslovna doba družbe duhovnikov in je prav zato po § 20 dr. pr. za predsednika nastopila dolžnost, sklicati občni zbor, da po § 15 dr. pr. izvoli sedem odbornikov, odborniki pa predstojništvo za bodočo triletno poslovno dobo 1894—1896. Občni zbor, kateri pa k svoji sklepčnosti v ta namen potrebuje 20 pričujočih družbenikov, se bode obhajal 13. t. m. to je, bodoči vtorek ob 11. uri predpoldne v kn. šk. pisarni. H kateremu občnemu zboru vse čč. gg. družbenike uljudno vabi predsednik.

(Štajarski dež. glavavar) grof Edmund Attems se je zadnjo soboto mudil v Mariboru, da si je ogledal vinorejsko solò.

(Gospod Ivan Langerholz), doslej c. kr. sodnijski pristav v Ptuj, več let kazenski sodnik ravno tam, znan kot značajan narodnjak, stopil je v pokoj in je dobil od c. kr. nadsodnije pooblaščenje, da more, kakor vsak odvetnik stranke pri kazenskih sodnijah zastopati. Vsakemu, ki ima pri kazenskih sodnijah bodi-si kot tožitelj, bodi-si kot zatoženec kaj opraviti, smemo tega gospoda najtoplejše priporočati.

(Društvo »Südmärk.«.) Tukajšnja podružnica je imela pretekli ponedeljek v kazini zabavni večer. Koliko se je nabralo pri tem denarja za to nam Slovence toliko sovražno društvo, ne vemo povedati; menda ne toliko, da bi si jeden nemški ofer mogel kupiti slovensko kočarjò.

(Iz cerkvene škrinjice) sta v tukajšnji prestolnici zadnjo nedeljo hotela novcev dobiti neka Urša Leber in njen sin. Pravočasno ju je cerkvenik opazil in izročil policiji.

(Velikonočne počitnice) se bodo na tukajšnjih srednjih šolah začele z dnem 18. marcija.

(Volitev novega župana) na Dunaju bode dne 14. t. m. Koga bode liberalna večina izvolila, še se ne ve. Marsikateri bi rad bil, kajti Dunajski župan ima na leto zraven krasnega stanovanja v novem rotovžu plače 27 tisoč gold. Kaj ne, lepa čast in še boljša mast.

(»Prst božji.«) V zadnjem listu smo poročali, da je v Mariboru trgovec D. nagloma umrl na plesišču ter smo pridjali: Prst božji! To pa je poročevalca »Mbg. Ztg.« zbudlo v oči in bi rad sedaj postal »Gospod Bog«, da bi nas potolkel za to v tla. Naj se vtolaži, saj ne berò, kolikor znamo, naših listov mrtvi, ampak živi in je torej naš »prst božji« le njim dobrohotno svarilo, naj ne hodijo na plesišča, celo ne v postu!

(»Nemško društvo.«) v Celju je imelo koncem februarja svoje letno zborovanje in je pri tem tevtoburški dr. Stepišnik predložil resolucijo, naj »nemški poslanci krepko odbijò vsak naskok Slovencev na nemško posest.« Če pa ne dobijo nemški poslanci drugega dela, povabi jih pač lahko v tevtoburške goščave — na stepišnice.

(Župnik Kneipp) še biva v Rimu in kakor poročajo časniki, zdravi tudi z vodo sv. očeta, ki nekoliko bolehalo na živcih. Kakor je župnik Kneipp domov v Würshofen pisal, sprejeli so ga sv. oče večkrat tako ljubeznivo, da se nikoli nihče ne.

(Šolske zadeve.) Za podučitelja je imenovan gospod Rudolf Koser, dosedaj pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah, za šolo v Šmartinu pri Slov. Gradu. Stalno nameščeni kot podučitelji so gg.: Peter Kresnik na Gorici, Fr. Kos pri Sv. Lenartu v Slov. gor., Martin Lesjak v Rušah, Fr. Kresnik na nemški šoli v Laškem trgu in Jož. Čonč v Jarenini. Učiteljica je postala do-

sedanja podučiteljica gđe. Gizela Dominkuš v Šmartinu pri Slov. Gradu. Stalno so nameščene podučiteljice gđe.: Tereza Bučar pri Sv. Duhu v Ločah, Helena Arko v Zrečah in Antonija Sterle v Trbovljah; za učiteljici ženskih ročnih del sta nastavljeni M. Maršič v Št. Lovrencu v Slov. gor. in Ger. Gnus na Gornji Rečici.

(Učiteljske spremembe.) Štajarski deželni šolski svet je imenoval na ljudskih šolah za nadučitelje gg.: pri Sv. Martinu v R. d. tamošnjega učitelja Anton Lajnsiča, v Račji tamošnjega učitelja Janeza Paulseka in v Stopercah tamošnjega učitelja Jakoba Cvirna. Za učitelja na Mariborski meščanski šoli je imenovan gosp. Otmar Pražak, dosedaj podučitelj v Brucku na Muri. Za učitelja prideta gg.: Anton Voith, dosedaj v Vuhredu, v Brezno, in za šolo v Novi cerkvi Anton Gradišnik, dosedaj pri Sv. Vidu na Planini.

(Požar.) Dne 2. marcija so trije »vandravci« podžgali hosto pri Breznu, potem pa jo naglo popihali proti Mariboru, toda tu jih je roka pravice se tisto večer prijala in spravila pod varne ključe.

(»Slovenska matica.«) v Ljubljani razpisuje več daril iz Knezove zapuščine za poljudne spise, povesti iz slov. sgodovine, potopisne črtice itd. in prejema take reči do 1. julija 1894.

(Premoženje Rotšildov) znaša vkupe 10 milijard frankov. Leta 1875 ni znašalo niti 5 milijard. Torej se sila naglo bogatijo.

(Umrla) je prednica tukajšnjih čč. usmiljenih sester č. sestra Sebastijana Meško 73 let stara. Bila je nad 40 let prednica in v obče priljubljena, kar se je pokazalo pri njenem pogrebu dne 6. t. m. Sami milostivi naš knezoškof so ji zadnjo čast skazali. Pogreb so vodili preč. g. dr. Križanič, stolni korar, v družbi mnogih č. gg. duhovnikov in gg. bogoslovcev. Ljudstva je bilo sila veliko iz mesta in s kmetov.

(Umor in samoumor.) V gozdu blizu Lembaha so pred tednom našli mrtvo kakih 20 let staro žensko s prestreljeno glavo in zraven nje umirajočega moža starega kakih 26 let tudi s prestreljeno glavo, ki je še v rokah držal revolver. Kdo in od kod sta, še se do zdaj ni moglo zvedeti; bržčas sta iz Nemškega.

(Drevo je ubilo) dne 27. februarja 46-letnega Jožefa Blatnika, ko je s svojim sinom na Pašnici blizu Planine drevesa podiral.

(Zastrupljenje.) Tri osebe v neki družini v Celju so po zavžiti močnati jedi naglo zbolele. Pokazalo se je, da je moka bila zastrupljena in da je to storil nekdo iz maščevanja.

(Duhovniške spremembe.) Dne 2. t. m. je pri sv. Trojici v Slov. goricah umrl č. g. Fr. Fras, zlato-mašnik in vpokojeni duhovnik Sekovske škofije. Naj v miru počiva!

Loterijne številke.

Trst 3. marcija 1894:	13, 19, 21, 18, 3
Linc » » » »	14, 27, 82, 21, 73

Vabilo

k občnemu zborni »Posajilnice v Gornjem gradu«, ki se vrši v uradnici v torek, dne 20. marcija t. l. ob 4. uri popoldne.

Dnevni red:

1. Poročilo načelnitstva.
 2. Potrjenje računa za leto 1893.
 3. Poročilo računskega pregledovalca o razdelitvi čistega dobička.
 4. Volitev novega odbora.
 5. Predlogi in nasveti.
- Gornjigrad, dne 6. marcija 1894.

Načelnstvo.

Važno za vsako

5-24

gospodinjò in mater!

Kathreinerjeva Kneipp-ova sladna kava

velja vedno več za izvrstno, edino naravno in zdravo ter ob enem za rabo ceno pridajo h kavi. Ona se hvali od visokih zdravstvenih zavodov in je za gospé, otroke, želodčne in živčne bolnike najboljša nadomestba za kavo.

Previdnost pri nakupu! Zahteva se naj in vzame le beli, izvorni zavitek pod imenom

Dobi se povsodi. **Kathreiner.** ½ kilo 25 kr.